

Aydın İlinde Sağlık Turizm Sektörünün SWOT Analizi İle Değerlendirilmesi

Nurgil GÜRCAN¹, Aziz BOSTAN² ve Aylin DİLEK³

Öz

Çalışmanın amacı; Aydın ilinde turizm arzının değerlendirilmesi, çeşitlendirilmesi, turizmin yılın tamamına yayılması ve katma değeri yüksek hizmetlerin yaratılması gibi imkanlara elverişli olan sağlık turizminin ne derece uygulanabilir olduğunun ortaya konmasını sağlamaktır. Bunun için paydaşlara ne gibi görevlerin düşeceği, hangi mikro destinasyonların arz konusunda daha elverişli olduğunun tespiti ise yan amaçlarını oluşturmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. Verilerin elde edilmesi için iç ve dış paydaşlar ile sözlü ve yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. İçerik analizine tabi tutulmuş olan veriler daha sonra SWOT analizi ile değerlendirilmiştir. Değerlendirilen verilerin yorumlanması sonucu; Aydın ilinin yüksek katma değerli turizm türlerine sahip olduğu görülmüştür. Özellikle Sağlık turizmini destekleyici doğal kaynaklar (doğa, yer altı suları, iklim vb.) yönünden zengin bir potansiyele sahiptir. Ancak yurt içi ve yurt dışı tanıtım faaliyetleri kurumsal boyutta yeterli düzeyde ele alınmamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Sağlık Turizmi, Swot Analizi, Aydın İli

Evaluation of Health Tourism Sector in Aydın Province With SWOT Analysis

Abstract

Purpose of the study; The aim is to demonstrate the feasibility of health tourism, which is suitable for opportunities such as evaluating and diversifying the tourism supply in Aydın province, spreading tourism throughout the year and creating high value-added services. For this purpose, determining what duties will fall to the stakeholders and which micro destinations are more suitable in terms of supply constitute the secondary objectives. Content analysis, one of the qualitative research methods, was used in the study. Verbal and face-to-face interviews were held with internal and external stakeholders to obtain data. The data subjected to content analysis was then evaluated with SWOT analysis. As a result of the interpretation of the evaluated data; It has been observed that Aydın province has high value-added tourism types. It has a rich potential, especially in terms of natural resources (nature, groundwater, climate, etc.) that support health tourism. However, domestic and international promotional activities are not handled sufficiently at the institutional level.

Key Words: Tourism, Health Tourism, SWOT Analysis, Aydın Province

Atıf İçin / Please Cite As:

Gürçan, N., Bostan, A. ve Dilek, A. (2023). Aydın İlinde sağlık turizm sektörünün SWOT analizi ile değerlendirilmesi. *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi*, 8 (2), 258-268. Doi: <https://doi.org/10.58648/inciss.1371609>

¹ Türkiye - nurgil.gurcan@gmail.com,

 ORCID: 0000-0003-2566-3858

² Doç. Dr. - Türkiye - Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Ffakültesi, İktisat Bölümü, abostan@adu.edu.tr,

 ORCID: 0000-0001-8187-3871

³ Dr. Öğr. Üyesi - Türkiye-Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın Meslek Yüksek Okulu, adilek@adu.edu.tr,

 ORCID: 0000-0003-3275-8775

Giriş

Sağlık turizmi, hayati önem taşıyan cerrahi operasyonlar için seyahatlerden, spa veya yoga gibi daha zinde hissettirici aktivitelere kadar çok geniş bir hizmet olanakları sunmaktadır. Günlük hayatta medikal turizm ile sağlık turizmi benzer anlamlarda kullanılsa da bu uygulamaların hepsini kapsayan bir çatı kavramdır (UNWTO, 2018). Sağlık turizmi; literatürde genel kabul görmüş sınıflandırılmaya göre, 3 temel alt bileşenden oluşmaktadır. Bunlar Termal ve Spa-Wellnes Turizmi, Medikal Turizm ile İleri Yaş Turizm Hizmetleridir (Tengilimoğlu, 2013:7).

Sağlık turizminin son yıllardaki gelişmesinde etkili olan birtakım etmenler bulunmaktadır. Bunları; ikamet edilen yerde sağlık hizmetlerinin yüksek fiyatlı olması, bekleme sürelerinin uzun olması, sigortalarının kısıtlı olması, ihtiyaç duyulan hizmet için yeterli donanımın olmaması ve iyi yetişmiş personel yetersizliği şeklinde sıralayabiliriz.

Türk turizmi dünyanın en fazla turist çeken ve en çok gelir sağlayan sektörlerinden biridir. Türkiye son yıllarda sağlık hizmeti almak için ziyarette önde gelen ülkeler arasında yer almaya başlamıştır. Çünkü coğrafi açıdan ulaşılabilir ve merkezi bir konumdadır, sağlık turizmi için gerekli iklim ve sıcak su gibi yeraltı kaynaklarına sahiptir. Diğer ülkelere göre fiyatlar, iyi yetişmiş sağlık personeli, kısa bekleme süreleri ve gelişmiş teknoloji kullanımı gibi avantajları da bulunmaktadır. Ayrıca devletin teşvik edici politikaları da etkili olmaktadır. Ancak her ne kadar Türk sağlık turizmi turist sayısı ve gelir yönünden en iyi destinasyonlardan biri olsa da henüz yeterli ve istenen düzeyde değildir.

Turizmle ilgili yaşanan problemleri tartışmak ve bu sorunlara alternatif turizm çeşitleriyle çözüm bulmak gerekliliği ortaya çıkmıştır (Kozak vd., 2020). Turizm sektörü genellikle sezonluk faaliyetlerde bulunmaktadır. Ancak sağlık turizmi çeşitleri sayesinde bu sorun bir miktar aşılmış ve turizm on iki aya yayılarak bölgesel kalkınma noktasında daha etkili hale gelmiştir.

Aydın ili 2022 verileri ile yılda 3.200.000 ziyaretçinin geldiği ve bu özelliğiyle yabancıların en çok tercih ettiği iller arasında dördüncü sırada yer alan bir destinasyondur. Bu ziyaretçilerin ekonomiye katkısı ise 2,5 milyar doların üzerindedir (Aydın Valiliği, <http://www.aydin.gov.tr/turizm>, 2023). 2022 yılında belediye ve bakanlık işletme belgeli yatak sayısı 51.300 olarak kaydedilmiştir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2023). Turizm arzındaki bu mevcudiyet, bölgenin coğrafi ve tarihi zenginlikleri de göz önünde tutulduğunda alternatif turizm türlerini karşılamaya müsaittir.

Bu çalışmanın amacı turizm arzının çeşitlendirilmesi, turizmin on iki aya yayılması ve yüksek katma değerli turistik hizmet paketlerin oluşturulması imkânlarına açık olan sağlık turizminin Aydın ili içerisinde ne derece uygulanabilir olduğunun ortaya çıkarılmasıdır. Sağlık turizminin Aydın ilinde gelişmesi için paydaşlara düşen görevlerin neler olabileceği, hangi mikro destinasyonların arz konusunda daha elverişli olduğunun tespiti ise araştırmanın yan amaçlarını oluşturmaktadır. Araştırma nitel bir yöntemle ele alınmış olup, veriler iç ve dış paydaşlardan sözlü ve yüz yüze mülakatlarla elde edilmiştir. İçerik analizine tabi tutulan veriler daha sonra SWOT analizi yöntemiyle yorumlanmıştır. SWOT analizi; bir destinasyonun güçlü ve zayıf yönleri ile bu destinasyonu bekleyen fırsat ve tehditleri ortaya koyabilecek, kullanışlılık ve fayda noktasında kendisini ispatlamış ve literatürde çokça kullanılmış bir yöntemdir. Elde edilen veriler yorumlandığında doğal kaynaklar (yer altı suları, iklim vb.), medikal tesisler, konaklama işletmeleri, seyahat işletmeleri ve konukseverlik boyutlarında Aydın ilinin bu yüksek katma değerli turizm türüne ev sahipliği yapabilecek turizm arzına sahip olduğu fakat yurt içi ve yurt dışı tanıtım faaliyetlerinin kurumsal ve ulusal boyutta yeteri kadar ele alınmış olmadığı sonucunun ortaya çıkmıştır. Bunun çözümü için öncelikle hizmet kalitesi artırılmalı, daha sonra da pazarlama ağı daha da yaygınlaştırılmalı, reklam faaliyetlerine önem verilmeli ve yeni pazar imkanları yaratılmalıdır.

Sağlık Turizmi

Küresel koşulların zaman içinde gelişmesi ile bireylerin sağlıklarını iyileştirmek ve korumak amacıyla sağlık hizmeti sunan birimlere ulaşabilmek üzere ikamet ettikleri yer dışında

gerçekleştirdikleri kısıtlı süreli seyahatler, sağlık turizmi olarak ifade edilmektedir. Dünyada sağlık turizmine talebin giderek artması nedeniyle, sağlık turizmi hizmeti veren destinasyonlarda ekonomik yatırımlar da giderek artmaktadır. Sağlık hizmetleri sunan kuruluşlar, rekabetin artmasıyla daha kaliteli sağlık hizmeti sunumuna önem vermektedirler (Çetinkaya ve Bostan, 2023:98)

Dünyada ve Türkiye’de turizm sektörünün giderek artan hızda gelişim göstermesiyle insanların seyahat etme nedenleri de değişmiştir. Bunun sonucunda birçok yeni turizm çeşidi görülmeye başlanmıştır(Kültür ve Turizm Bakanlığı (KTB), 2021). Son yıllarda sağlık turizmi hakkında literatürde farklı tanımlar yer almaktadır. “Bireyin seyahat etmek suretiyle kendi yaşadığı yerden başka bir yere konaklayarak tedavi olma veya sağlığını koruma amacıyla seyahat etmesiyle özel bir turizm çeşidi olan sağlık turizmi ortaya çıkmıştır” (Temizkan & Çiçek, 2015:14-15). Kültür ve Turizm Bakanlığı (2021), sağlık turizmini kısaca “İkamet edilen yerden başka bir yere (yurtiçi veya yurtdışı) tedavi amacıyla yapılan seyahatler” şeklinde tanımlamıştır. Sağlık Bakanlığı ise “Sağlığın korunması, geliştirilmesi ve hastalıkların tedavi edilmesi amacıyla ikamet edilen yerden başka bir yere seyahat edilmesi ve gidilen yerde en az 24 saat kalınarak sağlık ve turizm olanaklarından yararlanılması” olarak tanımlamıştır (Sağlık Bakanlığı, 2013). Bireylerin sağlıklarına kavuşmak veya sağlıklarını korumak amacıyla seyahat etmesi, konaklaması, gittiği yerin sağlık imkanlarından yararlanması sağlık turizmini ortaya çıkarmıştır (Özcan & Aydın, 2015:69).

Boz (2004:132) sağlık turizmini “Sağlığını korumak ya da iyileşmek üzere belirli bir süre başka bir yere giden kişilerin, doğal kaynaklı turistik tesislere gidip kür uygulaması, barınma, beslenme ve eğlence gereksinimlerini karşılaması sonucu oluşan hareket” olarak tanımlarken; Aydın (1990:143) “ Hava değişimi, kum, güneş, dağ, mağara, kaplıca, içme, çamur gibi doğal olanaklarla veya solunum yolu ile ya da mekanik ve elektrikli gereçler kullanılarak masaj ve beden eğitimine benzer yöntemlerle, insan sağlığını koruma ve tedavi amacı taşıyan uygulamalardan birinin veya birkaçının, gerekiyorsa hekim gözetiminde yapıldığı yer veya tesislere yönelik gezi türü” şeklinde tanımlamıştır. Özcan ve Aydın (2015:74-76) ise sağlık turizminin turizmin mevsimsellik özelliğini ortadan kaldıracak bir güce sahip olduğunu belirterek genel özelliklerini aşağıdaki şekilde özetlemişlerdir:

1. Bünyesinde ulaşım, pazarlama, tanıtım, kaliteli hizmet, fiyatlandırma ve çevresel faktörleri barındıran; teknik ekipman ve işgücüne ihtiyaç duyan "çok fonksiyonlu bir turizm hizmetidir.

2. Ülkeler arasında sosyal ve kültürel etkileşim sağlar.

3. Müşteri memnuniyetine dayalı geri dönüşümü olan bir süreç olması sebebiyle hizmette kalite önemlidir.

4. Geniş kitlelere hitap etmesi bakımından hizmeti sunan sağlık kuruluşlarının uluslararası standartlara uygun hizmet sunma gerekliliği vardır.

5. Milli gelirin artmasına yardımcı olur.

6. Bireyin ikamet ettiği yerden çıkması ve geri dönmesine kadar olan zaman diliminde süreci en iyi şekilde değerlendirmesi ve sağlık problemlerini çözüme kavuşturması bakımından sonuç odaklıdır. Tüm bu tanımlar incelendiğinde sağlık turizmi; turizmin mevsimsellik anlayışını ortadan kaldırarak bireylerin sağlıklarını korumak, geliştirmek, tedavi olmak ve sağlıklarına tekrar kavuşup hayat kalitelerini artırmak için ikamet ettikleri ülke veya bölgeden ayrılarak gittikleri yerde en az 24 saat kalmak şartıyla buradaki seyahat, konaklama, sağlık ve turizm olanaklarından gerekiyorsa hekim gözetiminde faydalanmaları şeklinde tanımlanabilir.

Türkiye son yıllarda sağlık turizmi yönünden büyük gelişmeler göstermektedir. Özellikle; teknolojinin ilerlemesi, sağlık hizmetinin daha kaliteli sunulması ve fiyatların döviz bazında ekonomik olması gibi nedenlerle ülkemiz bu alanda diğer ülkeler ile rekabet edebilir düzeye gelmiştir. Bu durum Türkiye ekonomisine büyük katkılar sağlamaktadır. Özellikle ödemeler bilançosu, istihdam, katma değer ve bölgesel kalkınma konularına olan katkısı önemli bir noktaya gelmiştir. Sağlık turizminin Türkiye’de; konaklama süresinin uzun olması, mevsimsel

özelliklerden kurtularak 12 aya yayılabilme potansiyeli, kişi başına gerçekleştirilen ortalama harcamanın fazla olması gibi nedenlerle lokomotif bir sektör durumuna gelmesi beklenmektedir (Bostan vd., 2021)

Sağlık turizmi, sağlık ve turizm sektörü araçlarını bir arada barındırmaktadır. Bu araçların bir kısmı turizm sektörünün alt yapısını meydana getiren konaklama tesisleri, ulaşım, fiyat mekanizması, sağlık merkezleri vb. kaynaklardır. Diğer araçlar ise sağlık, tıp ve coğrafya gibi bilim dalları kapsamında hizmete sunulan; doğal (termal kaynaklar) ile beşeri (uzman sağlık personeli) kaynaklardır (Özkurt, 2007: 126). Bu nedenle sağlık turizmi, hem sağlık hem de turizm sektörüne katkıda bulunmakta ve bu alandaki çaba ve yeniliklerle gelişme göstermektedir.

Tablo 1; Türkiye’de Turizm geliri, gideri ve ortalama harcamanın yıllara göre değişimini göstermektedir. 2013-2023 (İlk 6 ay) yılları arasında turizm geliri artış göstermektedir. Ancak 2020 yılında pandeminin etkisiyle bir düşme olmuştur. Ancak 2021 yılından sonra tekrar artmaya devam etmiştir.

Tablo 1. Türkiye’nin Turizm Geliri, Gideri ve Ortalama Harcamanın Yıllara Göre Dağılımı (2013-2023 Yılları)

Yıllar	Turizm Geliri (1000 \$)	Ortalama Harcama (\$)	Turizm Gideri (1000 \$)
2013	33 073 502	843	5 253 565
2014	35 137 949	848	5 470 481
2015	32 492 212	781	5 698 423
2016	22 839 468	728	5 049 793
2017	27 044 542	700	5 137 244
2018	30 545 924	669	4 896 310
2019	38 930 474	751	4 403 670
2020	14 817 273	936	1 104 545
2021	30 173 587	1 028	1 851 922
2022	46 477 871	905	4 276 533
2023 (Ocak-Haziran)	21 734 366	980	3 166 746

Kaynak : Türkiye İstatistik Kurumu , Merkez Bankası , Kültür ve Turizm Bakanlığı (yigm.ktb.gov.tr)

TÜİK verilerine göre 2022 yılında ziyaretçiler Türkiye’ye birinci sırada %67,1 ile "gezi, eğlence, sportif ve kültürel faaliyetler" amacıyla gelmişlerdir. Sağlık amacıyla Türkiye’ye gelen ziyaretçiler ise %2,45 oranı ile 5. Sırada yer almaktadır (Tablo.2).

Tablo 2. Geliş Nedenine Göre Türkiye’ye Gelen Ziyaretçi Sayısı (2022 Yılı TÜİK Verileri)

Sıra	Geliş Nedenine Göre Ziyaretçi Sayısı	Sayı	Yüzde (%)
1	Gezi, Eğlence, Sportif ve Kültürel Faaliyetler	34.493.205	67,15
2	Akraba ve Arkadaş Ziyareti	10.948.412	21,31
3	Alışveriş	2.356.255	4,59
4	İş Amaçlı	1.541.231	3,00
5	Sağlık ve Tıbbi Nedenler	1.258.382	2,45
6	Diğer (Dini, Transit, Beraberinde gelen vb.)	616.532	1,20
7	Eğitim, Staj (1 Yıldan Az)	155.008	0,30
	Toplam	51.369.025	100

Kaynak: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turizm-Istatistikleri-III.-Ceyrek:-Temmuz---Eylul,-2022-45788>

Türkiye’de 2021 yılında sağlık hizmeti alan turist sayısı 670.730 kişi olmuştur ve bundan 1.726.973 bin ABD doları gelir elde edilmiştir. 2022 yılında ise turist sayısı 1.258.382 kişi, elde edilen gelir ise 2.119.059 bin ABD doları olarak gerçekleşmiştir. İçinde bulunduğumuz 2023 yılının ilk iki çeyreğinde 746.290 kişi sağlık hizmeti almak üzere Türkiye’ye gelmiş ve buradan elde edilen gelir 1.033.942 bin ABD doları tutarında gerçekleşmiştir (<https://www.ushas.com.tr/saglik-turizmi-verileri/>).

Tablo 3. Türkiye’de Sağlık Hizmeti Alan Turist Sayısı ve Sağlık Turizm Geliri (2021-2023 Yılları)

Yıllar	Kişi Sayısı	Sağlık Turizm Geliri (1000 \$)
2021	670.730	1.726.973
2022	1.258.382	2.119.059
2023 (İlk İki Çeyreği)	1.033.942	

Kaynak: www.ushas.com.tr/saglik-turizmi-verileri

Aydın İlinde Turizm

Aydın ili Türkiye’nin önemli turizm potansiyeli olan illerin başında yer almaktadır. Tarımdan sonra ilin ikinci gelir kaynağı turizmdir. İlde turizm arzını oluşturan 9 müze ve 23 ören yeri vardır. Bunların haricinde 150 km’lik sahil şeridinde sahip olup, iklim özellikleri, yeraltı su kaynakları ve doğal güzellikleri ile dikkat çekmektedir (Bostan, 2020:46).

Tablo.4’de görüldüğü üzere Aydın ilinde 2023 yılı haziran ayı itibari ile Kültür ve Turizm Bakanlığı’ndan işletme belgeli 126 tesiste 22.352 yatak ve belediye belgeli 408 tesiste 28.948 yatak olmak üzere toplam 534 tesiste 51.300 yatak kapasitesi mevcuttur (Kültür ve Turizm Bakanlığı, aydin.ktb.gov.tr/).

Tablo 4. Aydın İli İşletme, Yatırım ve Belediye Belgeli Tesis Sayısı

Haziran 2023	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
İşletme ve Yatırım Belgeli Tesisler	126	17.887	22.352
Belediye Belgeli Tesisler	408	12.646	28.948
TOPLAM	534	30.533	51.300

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı (aydin.ktb.gov.tr/)

Aydın ili, ziyaret eden yerli ve yabancı turist sayısı bakımından üst sıralarda yer almaktadır. Ancak Tablo 5’de görüldüğü üzere 2015-2022 yılları arasında ziyaretçi sayısında kayda değer bir artış görülmemektedir. 2015 yılında 5.500.000 ziyaretçi sayısı ile %76 doluluk oranına ulaşmıştır (Tablo5). 2019 ve 2020 yıllarında pandeminin etkisi ile bu sayılar düşmüş olsa da 2022 yılından itibaren tekrar artışa geçmiş ve ziyaretçi sayısı 3.200.000 kişi olmuştur (Aydın Valiliği, <http://www.aydin.gov.tr/turizm>, 2023). 2022 yılında bu ziyaretçilerin ekonomiyeye katkısı ise 2,5 milyar doların üzerindedir.

Tablo 5. Aydın İli Ziyaretçi Sayıları ve Doluluk Oranları

Yıllar	Ziyaretçi Sayısı	Doluluk Oranı
2015	5.500.000	76,00
2016	4.291.000	
2017	2.388.000	54,00
2018	2.027.000	56,56
2019	3.312.000	35,37

Kaynak: <http://www.aydin.gov.tr/turizm>

Yöntem

Nitel araştırmalarda ele alınan olay ya da olguyu ölçmek değil, derinlemesine anlamak önemlidir. Bundan dolayı geniş bir örneklem kitlesi yerine araştırmanın amacına yönelik daha küçük bir örneklem grubu ile çalışmak daha avantajlıdır (Akıncı & Sönmez, 2015). Bu çalışmada elde edilen veriler içerik analizi ile gruplandırılarak SWOT analizi ile incelenmektedir. Coşkun ve arkadaşları (2015) içerik analizini, belge ya da mülakat dökümlerinin karşılaştırılarak karakterize edilmesi olarak ifade etmişlerdir. SWOT analizi ise destinasyonun içsel özelliklerinden kaynaklanan güçlü ve zayıf yönleri ile o destinasyonu bekleyen ve genellikle dış çevreden kaynaklanan fırsat ve tehditlerin saptanmasında (Karadeniz vd., 2007) kullanılmaktadır. Diğer bir deyişle SWOT analizi, destinasyona etki edebilecek değişkenlerin anlamlı bir fotoğrafını çekmektir (Ongun vd., 2016).

Evren Örneklem

22 kişiyle yapılan bu çalışma 5 kamu görevlisi, 5 sivil toplum kuruluşu başkanları, 5 hastane ve poliklinikler, 5 sağlık seyahat acentesi sahibi, 5 Adnan Menderes Üniversitesi öğretim

üyeleriyle yapılmıştır. Bu çalışmada katılımcılara 9 adet soru sorulmuş bu soruların cevapları video çekimleri yapılarak kayıt altına alınmıştır. Nisan 2022 – Kasım 2022 tarihleri arasında yapılan çekimler 20 dakikayla 35 dakika arasında bir süreyi içermektedir. Kamudan 1, sivil toplum örgütlerinden 1, hastane ve polikliniklerden 5, seyahat acentelerinden 2 kadının katılımcı toplamı 9 olmuştur. Geri kalan 13 katılımcı erkektir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formlarından yararlanılarak elde edilmiştir. Görüşme formu, alan uzmanlarının görüşleri alınarak ve literatürden yararlanılarak oluşturulmuştur. Uygulama aşamasında, görüşülecek kişilere araştırma konusu hakkında önceden bilgi verilerek görüşleri alınmak üzere randevu talep edilmiştir. Görüşmelerde önceden belirlenen sorular sorularak kamerayla kayıt altına alınmış ve sonrasında kamera kayıtları yazıya dökülerek tablolaştırılmıştır.

Verilerin Analizi

Toplanan veriler öncelikle içerik analiziyle analiz edilmiş ve özetlenmiştir. Ardından özetlenen veriler SWOT analizi tablosunda yerleştirilip, yorumlanmıştır.

Bulgular

Aydın ilinde sağlık sektörünün değerlendirilmesi için yapılan bu çalışmada bulgulara ulaşabilmek için literatür taraması ve alanında uzman kişi görüşleri alınarak görüşme formları oluşturulmuştur. Görüşme formlarında SWOT Analizi için gerekli olan bilgilerin elde edilmesine yönelik sorular yer almaktadır. Bu sorular aşağıda sıralanmıştır:

Soru 1. Sağlık turizmi size ne ifade etmektedir?

Soru 2. Aydın ilinin sağlık turizmi potansiyeline sahip olduğunu düşünüyor musunuz?

Soru 3. Sağlık turizmi bakımından bölgemizde hangi hizmetlerin sunulabileceğini düşünüyorsunuz?

Soru 4. Aydın ilinin sağlık turizmi açısından güçlü yönleri nelerdir?

Soru 5. Aydın ilinin sağlık turizmi açısından zayıf yönleri nelerdir?

Soru 6. Aydın ilinin sağlık turizmi açısından tehditleri nelerdir?

Soru 7. Aydın ilinin sağlık turizmi açısından fırsatları nelerdir?

Soru 8. Aydın ili sağlık turizmi tanıtımı ne şekilde yapılmalıdır? Sizce yeterli midir?

Soru 9. Bu konu ile ilgili eklemek istediğiniz başka bir şey var mıdır?

Alanında uzman 22 kişi ile yapılan görüşme sonucunda sorulan sorulara verilmiş olan cevaplar içerik analizine tabi tutulmuştur. Ardından derlenip gruplandırılarak SWOT Matrisi oluşturulmuş ve çalışmanın bulguları elde edilmiştir (Tablo 6).

Tablo 6. SWOT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
<ol style="list-style-type: none"> 1. Aydın ili Kuşadası ilçesinin ülkenin turizme açılan ilk ve en önemli kapısı olması. 2. Kuşadası'nın Adnan Menderes Havalimanı'na 66 kilometre uzaklıkta, Bodrum ve İzmir Havaalanlarının ortasında olması. 3. Davutlar Bölgesi'nde termal kaynakların bulunması 4. Kuşadası'nın bir Liman Kenti olması 5. Didim ilçesinin havasının astım hastalığına iyi gelmesi. 6. Gastronomi açısından köylerde doğal ürünlerin üretiliyor olması. 7. Konaklamanın diğer turistik bölgeler olan Antalya, Bodrum, İstanbul gibi yerlere göre daha uygun olması. 8. Ulaşım için otobanın bulunması. 9. Coğrafi açıdan çok rahat ulaşılabilir olması. İzmir, Manisa, Denizli, Balıkesir gibi büyükşehirlerin arasında yer alması. 10. Sağlık turizmine kaynak oluşturabilecek yeraltı zenginliklerinin bulunması, (termal su vb.) 11. Bu bölgede Adnan Menderes Üniversitesi ve Ege Üniversitesi'nin var olması. 12. 23 tane ören yerinin olması ve bunlardan birinin UNESCO'da tescillenmesi. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Altyapı ve kentleşme sorununun olması. Su ve kanalizasyon dahil olmak üzere birçok altyapı çalışmasının tekrar gözden geçirilmesi ihtiyacı. 2. Turizm yerlerinde insanlar/müşteriler nerede gezeceğini, nerede yemek yiyeceğini, nerede eğleneceğini bilmek ister. Aksi takdirde sektörde birinin talebi diğerinin şikâyeti haline gelir ve bu da müşteri memnuniyetsizliğine yol açabilir. 3. Sağlık turizmi hedef alınarak yapılmış kapsamlı tesis yatırımlarının olmaması. (Spa'sı güçlü, içinde sağlık tesisleri ve kür merkezleri barındırabilecek tesis yatırımı gibi) 4. Paydaşların bir araya gelememesinden kaynaklanan tanıtım eksikliği. 5. İlde görevli sağlık personellerinin yabancı dil konusunda yetersiz olması. 6. Sağlık seyahat acentesi gibi aracı kurumların yeteri olması. 7. Rakiplerin coğrafi olarak yakın olmaları. 8. Doktorların ve sağlık personellerinin sağlık turizm açısından yeterli ve hazır olmamaları. 9. Hangi sağlık hizmetlerinin sunulabileceği, ön plana çıkarılması gerektiğinin planlanmaması. 10. Aydın İlinin kendi bünyesinde havalimanının olmaması.
TEHDİTLER	FIRSATLAR
<ol style="list-style-type: none"> 1. Aydın iline yakın olan İzmir ilinde sağlık tesislerinin çeşitliliği ve daha kaliteli olması. 2. Sağlık seyahat acentelerinin teşviklerden yararlandırılmasında geri dönüşlerin geç ödenmesi. 3. Hastane ve polikliniklerin aracı kurum kullanmadan çalışması. 4. Devletin sağlık turizmiyle ilgili çıkardığı mevzuatların eksik olması ve yeteri kadar sağlık tesislerinin denetiminin yapılamaması. 5. Doktor ve sağlık personellerinin beyin göçünün, yaşanan olumsuz olaylar nedeniyle hızlanması. 6. Sağlık turizminin katma değerli bir sektöre dönüşmesi rekabet ortamında daha iyi çalışmalar yapıyor olmaları. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aydın ilinin turizm ilçelerinden Didim ve Kuşadası'nda on bin yabancı uyruklu insanın ikamet ediyor olması. 2. Son yıllarda birçok ülke için Türkiye'nin vize uygulamasını kaldırmış olması. 3. Türkiye'de bekleme sürelerinin hemen hemen her tedavi için çok kısa süreli olması. 4. Dünyanın birçok yerinde özellikle Avrupa ülkelerinde Türk vatandaşlarının yaşıyor ve sağlık hizmetlerini Türkiye'den alıyor olması. 5. Yüzyıllardır bilinen doğal tedavi yöntemlerinin son zamanlarda özellikle termal kaynakların şifalandırma inancının artması. 6. Sağlık turizminde döviz getirici unsur olarak devletin teşvikler konusunda desteklemesi. 7. Aydın merkezde şehir hastanesinin hizmete girecek olması. 8. Hazır gıda tüketimlerinin artmasıyla obezite hastalıklarının çoğalması.

SWOT Matrisinde yararlanılarak elde edilen bulgular ışığında çalışmanın sonuçlarına ulaşılmıştır. Aydın ilinde sağlık turizminin geliştirilmesi amacıyla sonuçlardan yola çıkılarak, sektör temsilcilerine ışık tutması açısından birtakım önerilerde bulunulmuştur.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Sağlık turizmi; sağlığı korumak için yapılan ve daha zinde hissettirici aktivitelerden, hayati önemi olan cerrahi operasyonlar için seyahatlere kadar geniş hizmetler sunmaktadır. Bu açıdan medikal turizm ve wellness turizmi ile benzer anlamlarda kullanılsa da bunların hepsini kapsayan bir çatı kavramdır. Sağlık turizmi, kaynak ülkede sigorta uygulamalarında yaşanan sorunlardan veya yeterli tedavi edici hizmetlerin bulunmamasından gücünü almaktadır. Bunun yanı sıra daha iyi tedavi hizmetleri, daha düşük ücretler, daha hızlı veya prosedürü kolay kılan uygulamalar da talebi canlandırmaktadır (UNWTO, 2018). Sağlık turizmi, alternatif bir turizm çeşidi olarak dünyanın en büyük endüstrilerinden ikisini bir araya getirerek olumlu ekonomik çıktılar ortaya koymaktadır. Bu turizm türü; doktorlar, hemşireler, tıbbi teknik personeli gibi sağlık sektörü çalışanları ile turizm emekçilerinin hizmetlerini birleştirerek bir sepet oluşturur (Ramirez de Arellano, 2007).

Bu çalışmanın ana amacı; turizm arzının çeşitlendirilmesi, turizmin yılın on iki aya yayılması ve yüksek katma değerli turistik hizmet paketleri içeren sağlık turizminin Aydın ili içerisinde ne derece uygulanabilir olduğunun ortaya konmasıdır. Sağlık turizminin Aydın ilinde gelişmesi için paydaşlara düşen görevlerin neler olduğu, hangi mikro destinasyonların arz konusunda daha elverişli olduğunun tespiti ise çalışmanın yan amaçlarını oluşturmaktadır. Araştırma nitel bir yöntemle ele alınmış, veriler iç ve dış paydaşlardan sözlü ve yüz yüze görüşmelerle elde edilmiştir. İçerik analizine tabi tutulan veriler daha sonra SWOT analizi yöntemiyle yorumlanmıştır. Ortaya çıkan bulgularla Aydın ili turizm ve sağlık arzının, sağlık turizmi kapsamında hizmet sepeti oluşturmaya ne ölçüde hazır olduğu tespit edilmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar ve öneriler aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır:

- Paydaşların tamamının sağlık turizmi ile ilgili bilgi sahibi oldukları tespit edilmiştir. Bunun sonucunda sağlık turizmi kavramının doğru anlaşıldığı görülmüştür.
- Paydaşlar Aydın ilinin sağlık turizmi potansiyeline sahip olduğunu belirtmişlerdir. Ancak hastane ve polikliniklerin teknolojik yetersizliği; sağlık personelinin yeterli düzeyde yabancı dil bilmemesi, Aydın ilinde A gurubu seyahat acentelerinin sayısının 300'e yakın olmasına rağmen sağlık turizm belgesi almış acente sayısının henüz 15 olması, İzmir ilinin yakın olması ve buradaki hizmet ağının daha güçlü ve donanımlı olması gibi nedenlerle potansiyelini yeterince kullanamadığı görülmüştür. Sektördeki sağlık personellerinin gerek yabancı dil gerekse sağlık turizmi konularında eğitim almaları planlanmalıdır. A gurubu seyahat acentelerinin sağlık turizmi belgesi almaları teşvik edilerek acentelere bu konularda devlet teşviklerinin artırılarak ekonomik olarak desteklenmesi önemlidir.
- Aydın ili Kuşadası ilçesinin Türkiye'de turizmin ilk başladığı destinasyon olmasına rağmen sağlık turizmi konusunda iyi pazarlanamadığı tespit edilmiştir. Bugüne kadar gelip ilçeden memnun olan turistlerin kendi ülkelerine gittiklerinde tanıtım yapmalarını sağlayıcı faaliyetler düzenlenmelidir.
- Her ne kadar Aydın ilinin çevresinde havalimanı olması güçlü yön olarak görülse de kendi il sınırları içerisinde hava limanının bulunması sağlık turizminin daha hızlı gelişmesine ve pazardan daha çok pay almasına olanak sağlayacaktır.
- Sağlık turizmi amacıyla gelen turistlerin ve refakatçilerinin sağlık tedavileri süresince ve sonrasında gezip görebilecekleri tarihi, kültürel ve doğal güzelliklerin tanıtılması ve paketlerin içerisine bu gibi etkinliklerin dahil edilerek cazip hale getirilmesi gibi çalışmalar yetersiz görülmüştür. Bu tür faaliyetlerin ilgili kurumlarca desteklenmesi ve faaliyetlerinin artırılması sağlanmalıdır.
- Aydın ilinin turistik ilçelerinde yaşayan yerleşik yabancı potansiyelinin sağlık turizmi tanıtımında yararlanılması sektörün gelişimi için önemlidir. Bu kişilere ulaşılarak sürece dahil edilmeleri önerilmektedir.
- Coğrafi konum ve iklim şartları Aydın ilinde 12 ay sağlık turizmi yapmasını elverişli kılmaktadır. Bu durum istihdam açısından da katma değer yaratmaktadır.
- Aydın ilinde sağlık turizmi alanında kamu ve özel sektörün bir arada, el ele vererek çalışmalar ve projeler üretmesi, sektörün gelişmesinde büyük katkı sağlayacaktır.

- Amerika ve Avrupa'nın bazı ülkelerinde sağlık hizmeti almak için bekleme sürelerinin uzun olduğu saptanmıştır. Bu tür ülkelerdeki hastalara aracı kurumlar vasıtasıyla ulaşılarak Türkiye'ye ve Aydın iline çekilebilmesi sağlanmalıdır.
- Aydın ili sağlık turizm tanıtımının yeterince yapılamadığı, yapılanların da yetersiz kaldığı görülmüştür. Çünkü tüm paydaşların bir arada güçlü bir tanıtım ağını oluşturulamamıştır. Bunun sonucu olarak güçlü tanıtım yapılabilmesi için STK, kamu ve özel sektörün bir araya gelmesi ile güç birliği içerisinde daha verimli sonuçlar alınabilecektir.
- Aydın ili sınırları içerisinde tedavi edici şifalı suların yani termal kaynakların yeterince bulunduğu fakat bu kaynakların verimli bir şekilde kullanılmadığı sonucuna varılmıştır. Bu değerlerin daha verimli hale getirilmesi için tesis eksikliği giderilerek bu konuda teşviklerin artırılması önerilmektedir.
- Paydaşlarla yapılan görüşmeler sonucunda Aydın ilinin diş, estetik, mide ameliyatı gibi medikal konularda ön plana çıkarılması yönünde bir sonuca varılmıştır. Tanıtımların bu yönde artırılması gereklidir.
- Aydın ilini güçlü kılacak marka hastanelerin eksikliği tespit edilmiş olup bu eksikliğin giderilmesi için devlet-özel sektör iş birliği içerisinde marka hastane yapılabilecek alanların tespit edilerek teşviklerle desteklenmelidir. Ayrıca Aydın ilinde temeli atılan şehir hastanesinin en kısa zamanda bitirilerek hizmeti açılması önemlidir.
- Aydın ilinde sağlık turizmini destekleyici, çam ağaçlarıyla kaplı doğal güzeleliğe sahip ve trekking yapılabilecek (Güzelçamlı milli park gibi) alanlar vardır. Buralar doğası bozulmadan düzenlenerek daha elverişli parkurlar oluşturulmalı ve turizmin hizmetine sunulması önerilmektedir.
- Aydın ilinin Kuşadası ilçesinde doğası ve temiz havasıyla öne çıkan Kirazlı, Caferli, Yaylaköy gibi köylerinin sağlık turizminde üçüncü yaş gurubuna yönelik festivaller ve gastronomi etkinlikleriyle değerlendirilerek bölgeye ekonomik katkı sağlanabilecektir.
- Aydın ilindeki üniversiteye bağlı Turizm Fakültesi ve Turizm Yüksek Okulu bölümleri il için büyük bir avantajdır. Bunun etkinliğinin artırılması, üniversite-sanayi işbirliğine daha fazla yer verilmesi sağlık turizmi açısından büyük önem taşımaktadır.

Elde edilen veriler yorumlandığında doğal kaynaklar (yer altı suları, iklim vb.), medikal tesisler, konaklama işletmeleri, seyahat işletmeleri, üniversiteler ve konukseverlik boyutlarında Aydın ilinin bu yüksek katma değerli sağlık turizm türüne ev sahipliği yapabilecek turizm arzına sahip olduğu, fakat yurt içi ve yurt dışı tanıtım faaliyetlerinin kurumsal ve ulusal boyutta yeteri kadar ele alınmadığı sonucuna varılmıştır.

Etik Beyan

"Aydın İlinde Sağlık Turizm Sektörünün Swot Analizi İle Değerlendirilmesi" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Yazarların çalışmadaki katkı oranları eşittir.

Çatışma Beyanı

Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

Not

Bu makale Doç.Dr.Aziz BOSTAN danışmanlığında Nurgül GÜRCAN tarafından yürütülen tezden geliştirilmiştir.

Kaynakça

Akinci, Z., ve Sönmez, N. (2015). Engelli bireylerin erişilebilir turizm beklentilerinin değerlendirilmesine yönelik nitel bir araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*. 26(1), 97-113.

- Aydın Valiliği, <http://www.aydin.gov.tr/turizm> (Erişim Tarihi: 04.09.2023)
- Bostan, A. Arslan, ve E. Coşkun (2021) (Dü) içinde, *Turizmde Yeni Umud: Sağlık Turizmi* (Cilt 1, s. 3). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Bostan, Aziz. "Kuşadası'nda termal turizm potansiyelinin analizi." *Journal of New Tourism Trends* 1.1 (2020): 40-54.
- Boz, M. (2004). Turizmin Gelişmesinde Alternatif Turizm Pazarlamasının Önemi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Coşkun, R., Altunışık, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri spss uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık
- Çetinkaya, U. M., & Bostan, A. (2023). Sağlık Turizmi Yetki Belgesine Sahip Sağlık Tesislerine Ait Web Sitelerinin Kalite Yönetimi Ve Sağlık Turizmi Perspektifinde İncelenmesi: Aydın İli Örneği. *Journal of Travel and Tourism Research*, 22(22), 96-115.
- Karadeniz, E., Kandır, S. Y., ve Önal, Y. B. (2007). Seçilmiş paydaşların SWOT yöntemiyle Türk turizm yatırımlarını değerlendirmesine yönelik bir pilot çalışma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 18 (2), 195-205.
- Kozak, N., Kozak, M. A. ve Kozak, M. (2020). *Genel Turizm: İlkeler ve Kavramlar*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- KTB (2021). Kültür ve Turizm Bakanlığı Turizm İstatistikleri. Erişim Tarihi: 01.04.2021
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, <https://aydin.ktb.gov.tr/Eklenti/116782,isletme---yatirim-belgeli-tesis-sayisi-2023-06pdf.pdf?0>, Erişim Tarihi:04.09.2023
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, <https://aydin.ktb.gov.tr/Eklenti/69253,belediye-belgeli-tesisler---2020-02pdf.pdf?0>. Erişim Tarihi:04.09.2023
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2021, 06 30). Sağlık ve Termal Turizm Tanımı. 06 30, 2021 tarihinde [https://yigm.ktb.gov.tr/TR-11492/saglik-ve-termal-turizmitanimi.html%20\(Eri%C5%9Fim%20adresinden%20alindi\)](https://yigm.ktb.gov.tr/TR-11492/saglik-ve-termal-turizmitanimi.html%20(Eri%C5%9Fim%20adresinden%20alindi))
- Ongun, U., Gövdere, B., ve Çiçek, U. (2016). Yeşilova'nın kırsal turizm potansiyelinin SWOT analiziyle değerlendirilmesi. *Vizyoner Dergisi*, 7 (16), 75-88
- Özcan, Z. K., ve Aydın, V. (2015). *Sağlık Turizmi (Teori ve Politika)*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Özkurt, H. (2007). Sağlık turizmi tahvilleri. *Maliye Dergisi*, 157, 126-128
- Ramirez de Arellano, A. B. (2007). Patientswithoutborders: theemergence of medicaltourism. *International Journal of Health Services*, 37(1), 193-198.
- Temizkan, S. P. ve Çiçek, D. (2015). Sağlık Turizmi Kavramı ve Özellikleri. S. Temizkan içinde, *Sağlık Turizmi* (s. 14-15). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Tengilimoğlu, D. (Ed.). (2013). *Sağlık Turizmi* (pp. 46-73). Siyasal Kitabevi.
- Türkiye İstatistik Kurumu , Merkez Bankası , Kültür ve Turizm Bakanlığı (yigm.ktb.gov.tr) (Erişim Tarihi: 04.09.2023)
- UNWTO, (2018). HealthTourism - ExecutiveSummary, UNWTO, Madrid, DOI: <https://doi.org/10.18111/978928442030.8>
- www.ushas.com.tr/saglik-turizmi-verileri/, (Erişim Tarihi:04.09.2023)
- yigm.ktb.gov.tr/Eklenti/81939,3103turizmistatistikleri2020-4pdf.pdf?0 (Erişim Tarihi:04.09.2023)

EXTENDED ABSTRACT

Health tourism offers a wide range of service opportunities, from travel for vital surgical operations to more invigorating activities such as spa or yoga. Although medical tourism and health tourism are used with similar meanings in daily life, it is an umbrella concept that covers all of these practices (UNWTO, 2018). Health tourism; According to the generally accepted classification in the literature, it consists of 3 basic sub-components. These are Thermal and Spa-Wellnes Tourism, Medical Tourism and Advanced Age Tourism Services (Tengilimoğlu, 2013:7). There are some factors that are effective in the development of health tourism in recent years. These; We can list these as high prices of health services in the place of residence, long waiting times, limited insurance, lack of adequate equipment for the needed service and lack of well-trained personnel. Turkish tourism is one of the sectors that attracts the most tourists and generates the most income in the world. In recent years, Turkey has started to be among the leading countries to visit to receive health services. Because it is geographically accessible and in a central location, it has the necessary climate for health tourism and underground resources such as hot water. It also has advantages compared to other countries, such as prices, well-trained healthcare personnel, short waiting times and the use of advanced technology. In addition, the encouraging policies of the state are also effective. However, although Turkish health tourism is one of the best destinations in terms of number of tourists and income, it is not

yet at the sufficient and desired level. It has become necessary to discuss the problems related to tourism and find solutions to these problems with alternative tourism types (Kozak et al., 2020). The tourism sector generally engages in seasonal activities. However, thanks to types of health tourism, this problem has been overcome to some extent and tourism has spread over twelve months and become more effective in terms of regional development. Aydın province is a destination with 3,200,000 visitors annually, according to 2022 data, and with this feature, it ranks fourth among the provinces most preferred by foreigners. The contribution of these visitors to the economy is over 2.5 billion dollars (Aydın Governorship, <http://www.aydin.gov.tr/turizm>, 2023). In 2022, the number of beds with Municipality and Ministry operating certificates was recorded as 51,300 (Ministry of Culture and Tourism, 2023). This presence in the tourism supply is suitable for alternative tourism types, considering the geographical and historical riches of the region. The aim of this study is to reveal to what extent health tourism, which is open to the possibilities of diversifying the tourism supply, extending tourism to twelve months and creating high value-added tourist service packages, is applicable in the province of Aydın. The secondary objectives of the research are to determine what the stakeholders' duties may be for the development of health tourism in Aydın province and which micro destinations are more convenient in terms of supply. The research was conducted with a qualitative method and data was obtained from internal and external stakeholders through oral and face-to-face interviews. The data subjected to content analysis was then interpreted using the SWOT analysis method. SWOT Analysis is a method that can reveal the strengths and weaknesses of a destination, as well as the opportunities and threats that await this destination, and has proven itself in terms of usefulness and usefulness, and has been widely used in the literature. When the data obtained is interpreted, it can be seen that Aydın province has the tourism supply that can host this high value-added type of tourism in terms of natural resources (groundwater, climate, etc.), medical facilities, accommodation establishments, travel establishments and hospitality, but it cannot be promoted domestically and internationally. It has emerged that the activities have not been adequately addressed at the institutional and national level. Results reached specifically for Aydın Province:

- Aydın province has a good health tourism potential. However, hospitals and polyclinics are insufficient in number. In order to eliminate this deficiency, it is important that the city hospital, the foundation of which was laid in Aydın province, be completed and opened as soon as possible.
- Although it is the first destination where tourism started in Turkey, there is not enough promotion in the field of health tourism. Therefore, importance should be given to marketing activities.
- Efforts such as promoting the historical, cultural and natural beauties that visitors can visit and making them attractive by including such activities in health packages were deemed insufficient.
- Geographical location and climatic conditions make it suitable for 12-month health tourism in Aydın Province. This situation also creates added value in terms of employment.
- The public and private sectors working together and producing studies and projects in the field of health tourism in Aydın province will make a great contribution to the development of the sector.
- It has been concluded that there are sufficient therapeutic and healing waters, namely thermal springs, within the borders of Aydın province, but these resources are not used efficiently.
- There are areas of natural beauty that support health tourism in Aydın province. These places should be arranged without spoiling their nature, more suitable tracks should be created and offered to tourism.
- The Faculty of Tourism and the School of Tourism departments affiliated with the university in Aydın Province are a great advantage for the province. Increasing their effectiveness and giving more space to university-industry cooperation is of great importance for health tourism. In order to solve these problems, first the service quality should be increased, then the marketing network should be further expanded, advertising activities should be given importance and new market opportunities should be created.